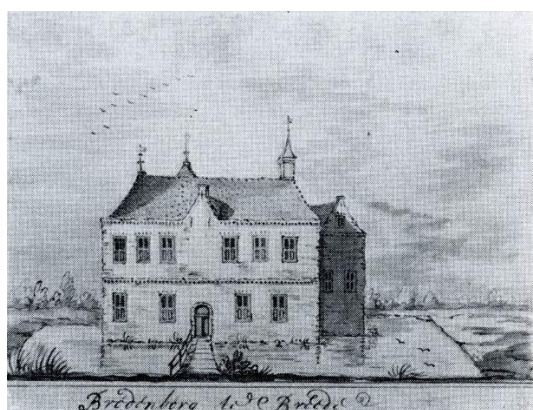

Clant en de Breedenborg in Breede bij Warffum

Van rechts naar links de generatie(s) Clant die op de Breedenborg heeft/hebben gewoond en hun voorouders.

Allard Clant	Egbert Clant		Allart Clant van Menkema	Osebrandt Clant	Luilt Clant	Ebbelina Clant
	Teteke Nittersum		Johanna Wicheringe	Josina Manninga	Helena Maria Clant tot Breede	
Margaretha Lewe	Hermanus Clant	Allard Clant	Herman Clant	Johan Clant tot Breede	Johan Clant tot Breede	Johan Clant tot Breede
	Hille Kater	Rudolpha de Mepsche	Liefke Horenken	Ebbe Braemsche	Habbina Coenders	

De Breedenborg; tekening van Jacobus Stellingwerff, circa 1725 en anno 2010.

Braemsche en de Breedenborg

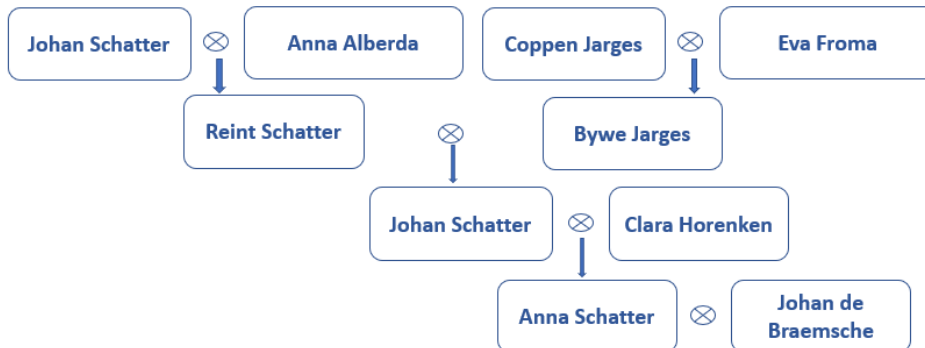
De oorsprong van de Breedenborg ligt, in de zestiende eeuw, in het noorden van Duitsland. In 1587 namelijk kocht Johan(nus) (of Jan) Braemsche, de zoon van de rijke Oost-Friese burgemeester en drost van Emden Johan Braem (of Braemsche), een stuk grond bij Breede, niet ver van Warffum, voor de bouw van een borg.

Deze Johan was Oost-Friesland ontvlucht vanwege twisten tussen de graaf van Oost-Friesland, Edzard II, zoon van Enno II Cirksena en Anna van Oldenburg, en de stad Emden. Eenmaal in Groningen aangekomen maakte hij snel deel uit van het gezelschap jonkers en hoofdelingen.

Johan de Braemsche

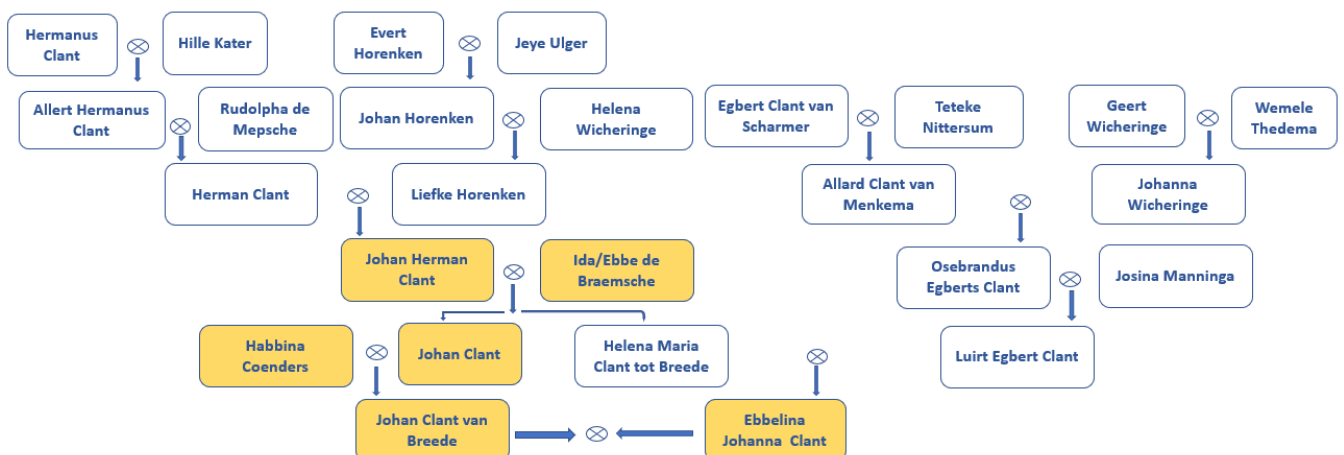
Zijn zoon Johan trouwde op 27 juli 1628 in Groningen met Anna Schatter. De borg bestond toen uit een stamslot met hoven, grachten, singels en 83 jukken land (ruim 40 ha). Van Anne weten we

weinig. Op 17 januari 1630 nam zij, met een attestatie uit Groningen, voor het eerst deel aan het avondmaal in Warffum.¹

De familie Schatter was in de 15e en 16e eeuw een zeer aanzienlijk Gronings geslacht, vermoedelijk woonachtig in de stad Groningen. Aan het eind van de 16e eeuw was Egbert Schatter burgemeester van deze stad. Hij had diverse bezittingen in de Groninger Ommelanden, zoals de borg Groningen bij Euvelgunne en de Alberdaheerd in het dorp 't Zandt. Naast bezittingen in het dorp Slochteren was de familie Schatter eigenaar van de Schattersheerd in Schildwolde. In 1647 werd gerechtelijk door juffer Anne Schatter, vermoedelijk een dochter van Johan Schatter, een heerdstede en plaats onder de klokslag van Schildwolde verkocht. Deze heerd was in gebruik bij Siabbe Luitjens en bestond uit een vrije behuizing, omgraven met een gracht en singel, hof en plantages, waartoe zes akkers land behoren en nog 18 deimten over het Schildmeer, verder heerlijkheden, legersteden en graven op het koor in de kerk en op het kerkhof en kerkestoelen.²

Clant en de Breedenborg

Na zijn overlijden erfde **Ida of Ebbe Braemsche**, geboren rond 1600, de borg. Mogelijk was zij een zus van Johan. Zij was in elk geval de weduwe van **Johan Hermans Clant**, zoon van Herman Clant en

¹ Anno 1630 den 17 Januarij sindt van nieuwen tot des Heeren H. avontsmael gekomen.

² Formsma, W.J., Luitjens-Dijkveld Stol, R.A. & Pathuis, A. (1987). De Ommelander borgen en steenhuizen. Blz. 453. Assen/Maastricht: Van Gorcum.

Liefke Horenken. Ebbe stierf op 3 februari 1632:

'A- 1632, DEN 3 FEBRUARI, IS IN DEN HEERE GERUST DE EDELE EER UNDT VOEL DOEGENTRICK VROU EBBE D BRAEMSCHE, WEDUWE CLANT, VOERWACHTENDE EEN SALIGE OPERSTANDINGE IN CHRISTO'³.

Johan vererfde de borg op zijn zoon Johan Clant.

Johan Clant

Johan Clant, geboren rond 1625, trouwde op 30 januari 1653 in de kerk van Warffum met Habbe (Habbina) Coenders van Aduard, geboren rond 1638, overleden na 1668. Johan stierf in of kort na 1665, waarna zijn vrouw Habbe de borg nog geruime tijd waarnam, aangezien hun zoon Johan Clant pas in 1676 meerderjarig (21 jaar oud) was. In dat jaar kreeg hij de borg met 50 jukken land. Dochter Willemina en dochter Ebelina trouwden beide met Johan Clant van de Menkemaborg.⁴

De huisleraar

Op 30 mei 1669 werd er in de hervormde gemeente van Warffum het avondmaal gevierd met o.a. een aantal nieuwe lidmaten. Onder hen was een zeker Ludovicus Fabritius die met een attestatie van Groningen deelnam. Ludovicus was Sacrae Scripturae Ministerii (=dienaar van de Heilige Schrift) Candidatus, dat wil zeggen dat hij zijn studie theologie had afgerond en beroepbaar was predikant. Ludovicus was praeceptor, privé-docent, van de kinderen van Johan Clant en Habbe Coenders, die woonden op de Breedenborg, vernoemd naar het plaatsje Breede, onder de rook van Warffum.

Het is verleidelijk te denken dat het hier gaat om Ludovicus Fabritius, zoon van Bernardus Fabritius, die tot zijn dood op 21 maart 1670 predikant was in het Drentse Gasselte. Pas in september 1670 werd Ludovicus benoemd als zijn opvolger.⁵

Johan Clant

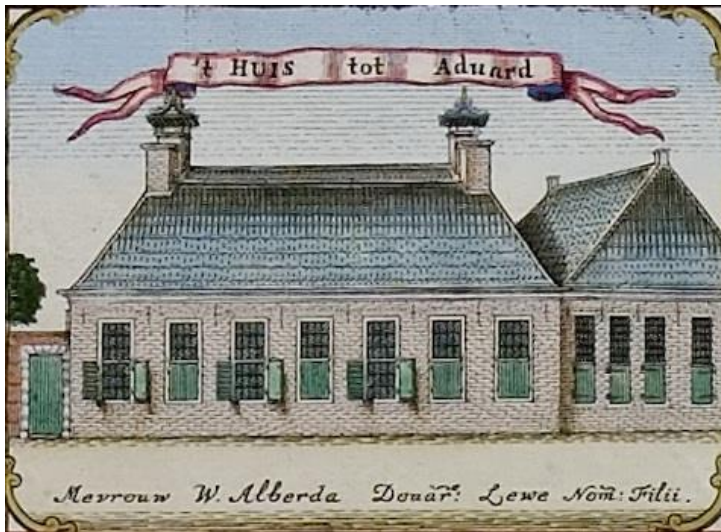
Zoon Johan, gedoopt op 11 maart 1655 in Warffum, schaaakte nog in hetzelfde jaar zijn twintigjarige nicht Ebbelina/Eppelia Johanna Clant⁶, erfdochter van Menkema (zie bovenstaande familierelaties) en trouwde vervolgens in Scheveningen met haar (registratie van het huwelijk op 16 april 1676 in Warffum). Zij werd op 22 juli 1677 lidmaat van de kerk in Warffum.

³ http://www.redmeralma.nl/groningen_MK.htm#1544A

⁴ Zie Clant en de Menkemaborg.

⁵ <http://histoforum.net/predikanten/lodewijkfabritius.html>

⁶ Tonckens, N., "Een ontvoering in Stad en Lande in de zeventiende eeuw" *Tijdschrift voor rechtsgeschiedenis* 30(1962) 48; zij noemt als bron Smits E.J.F. en W.J. Formsma, *Gedenkboek 750-jarig bestaan van Aduard* (Groningen [1954]), 81.

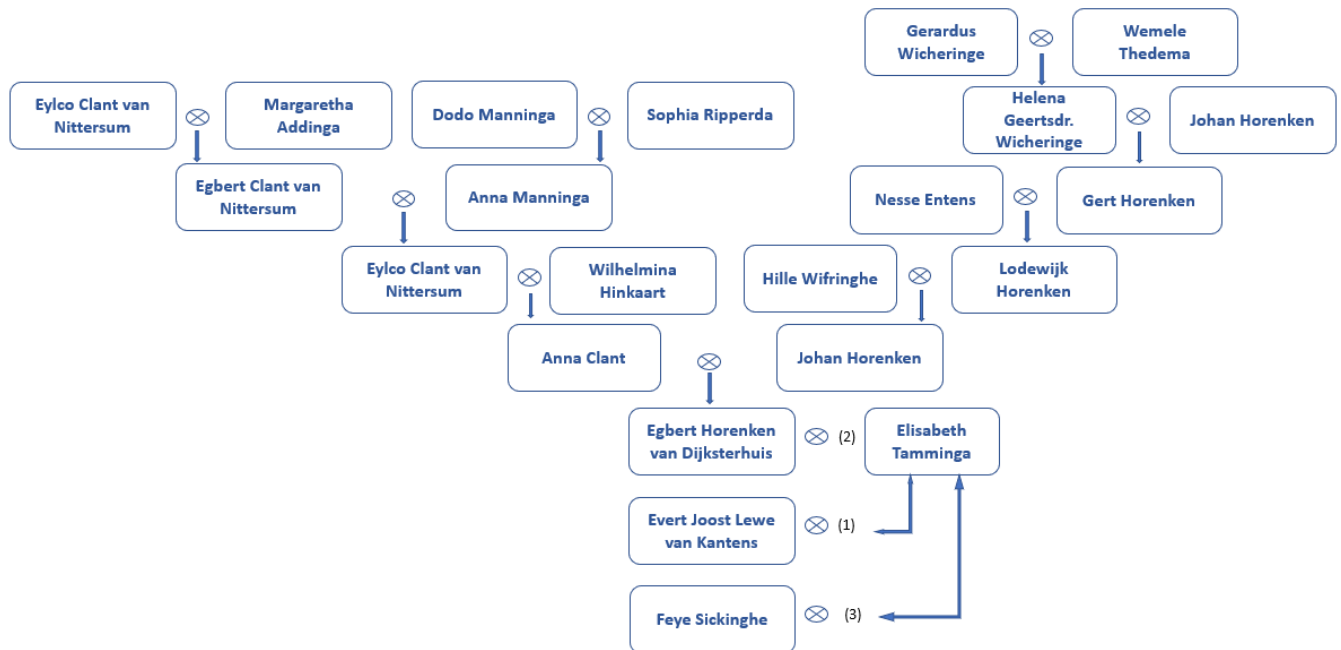

Huis te Aduard, dat Clant van Bredenburg in 1700 met bijbehorende rechten ruilde met Evert Joost Lewe tegen de Ludemaborg bij Usquert.

Johan vestigde zich in 1678 in het Huis te Aduard.⁷ Dit huis komt niet voort uit een steenhuis of edele heerd zoals de meeste Ommelander borgen. Als gevolg van de Reductie van Groningen in 1594 kwamen de kloostergoederen en de rechten van het voormalige Klooster van Aduard in het bezit van de provincie Groningen. Deze stelde een redger aan en liet voor hem in 1597 een huis bouwen. Een redger was een plaatselijke bestuurder die tot 1795 als plattelandsrechter en notaris optrad. Van 1606 tot 1644 fungeerde Albert Coenders (overleden in 1644) als redger. Deze kocht voor zichzelf allerlei goederen in Aduard, zoals alle huis- en heempachten en gronden op het terrein van het voormalige klooster. Hoewel hij in dienst bleef van de provincie Groningen verwierf hij zich een invloedrijke positie in het dorp. Vanaf 1658 verkocht het provinciaal bestuur de heerlijke rechten die het bezat, waaronder het redgerrecht van Aduard. Johan Clant, een erfgenaam van Albert Coenders, kocht in de loop van de tijd de rechten op en in 1680 ook de voormalige redgerwoning. In 1692 had

⁷ Zie ook: https://web.archive.org/web/20160802142320/http://www.aduard-historie.nl/Borg_a.htm

hij alle rechten in handen en kon hij zich heer van Aduard noemen.

Hij verkocht de Breedenborg (eigenlijk ruilde hij gedeeltelijk met ritmeester te paard Hendrik Sickinghe van de Warffumborg). Breedenborg bestond toen, naast de borg, uit bijgebouwen, zijnde hoven, singel en grachten, 50 jukken land (zo'n 25 hectare), 15 van de 36 ommegangen in de rechtstoel, zijl- en dijkrechten om het andere jaar, collaties en legersteden in de kerk te Warffum, het 'koeje gereetschap' en tijdelijk het brouwgerie.⁸

In 1682 verkocht Johan de Menkemaborg aan Mello Alberda.⁹

Van Aduard naar Ludema

Om onverklaarbare redenen ruilt Johan in 1700 al zijn bezittingen met Evert Joost Lewe tegen de borg Ludema bij Usquert.¹⁰ Ludema was een van de vijf edele heerden in de rechtstoel Usquert. In 1586 is de heerd in handen van de familie Clant (Egbert en Johan), die op dat moment, waarschijnlijk wegens het zogenoemde verraad van Rennenberg in ballingschap was in Oost-Friesland. Dochter Elisabeth van Johan Clant huwde op 15 mei 1623 Unico Rengers. In het huwelijkscontract wordt voor het eerst het huis te Usquert genoemd. Het gaat dan om huis, hof, grachten, singels, heerlijkheden en annexen. Unico gaat op Ludema wonen en compareert voor Usquert op de landdag van Stad en Lande in 1624. Unico trouwt op 23 november 1634 in Groningen met Anna Tamminga.

De borg Ludema vererft op Elisabeth, dochter van Unico Rengers en Elisabeth Clant, die gehuwd was met Onno Tamminga (1614-1684), ontvanger-generaal van de provincie. Onno werd nu heer van

⁸ Formsma, W.J., Luitjens-Dijkveld Stol, R.A. & Pathuis, A. (1987). De Ommelandse borgen en steenhuisen. Blz. 453. Assen/Maastricht: Van Gorcum.

⁹ Zie voor de rest van de geschiedenis van de Breedenborg:

<https://www.nazatendevries.nl/Artikelen%20en%20Colums/Borgen/Warffum/De%20Breedenborg%20te%20Warffum.html>

¹⁰ Zie Clant en de Ludemaborg.

Ludema. In 1648 neemt hij ontslag als ontvanger-generaal en neemt in de periode 1651-1683 deel aan de landdagen. In 1684 overlijdt hij, waarna de borg overgaat op opnieuw een dochter, Elisabeth Tamminga.

Elisabeth Tamminga (1655-1694) was driemaal gehuwd, achtereenvolgens (1) met Evert Joost Lewe van Kantens en (2) met Egbert Horenken van Dijksterhuis.

Egbert Horenken van Dijksterhuis

Egbert is een zoon van Johan Horenken en Anna Clant die op 4 februari 1621 getrouwd zijn. Johan was jonker en hoofdeling in Baflo, Ranum, Maarhuizen en Meningeweer; raadsheer en burgemeester van Groningen. Anna, geboren op 26 juli 1597, is een dochter van Eylco Clant van Nittersum (geboren rond 1570, overleden op 1 februari 1614) en Wilhelmina Hinckaert. Eylco was Hij was gedeputeerde voor Ommelanden (1603-1608), lid van de Staten Generaal (1610) en lid van de Raad van State (1612-1613) en gecommitteerde in de Generale Rekenkamer 1611.

Wilhelmina Hinckaert werd geboren rond 1555 en overleed op 28 oktober 1624. Zij was een dochter van Adriaan Hinckaert, getrouwd op 21 mei 1572 met Johanna de Mepsche. Adriaan was een zoon van Willem Hinckaert (hoogschout van 's-Hertogenbosch, richter van Arnhem en de Veluwezoom en is kerkmeester te Dreumel) en Adriana van Scherpenzeel.

Johanna was een dochter van Rudolph de Mepsche en Oede Tamminga. Johanna trouwde in eerste huwelijk met Hayo III Addinga tot Tonnema, geboren in 1518, overleden in 1540. Johanna trouwde na haar huwelijk met Adriaan Hinckaert, nog met Diederik Sonoy, geboren in Kalkar in 1529 en overleden op 2 juni 1597 in Pieterburen en met Wolter Smullinck.

Wilhelmina was eerder getrouwd met Haye Addinga van Westerwolde.¹¹

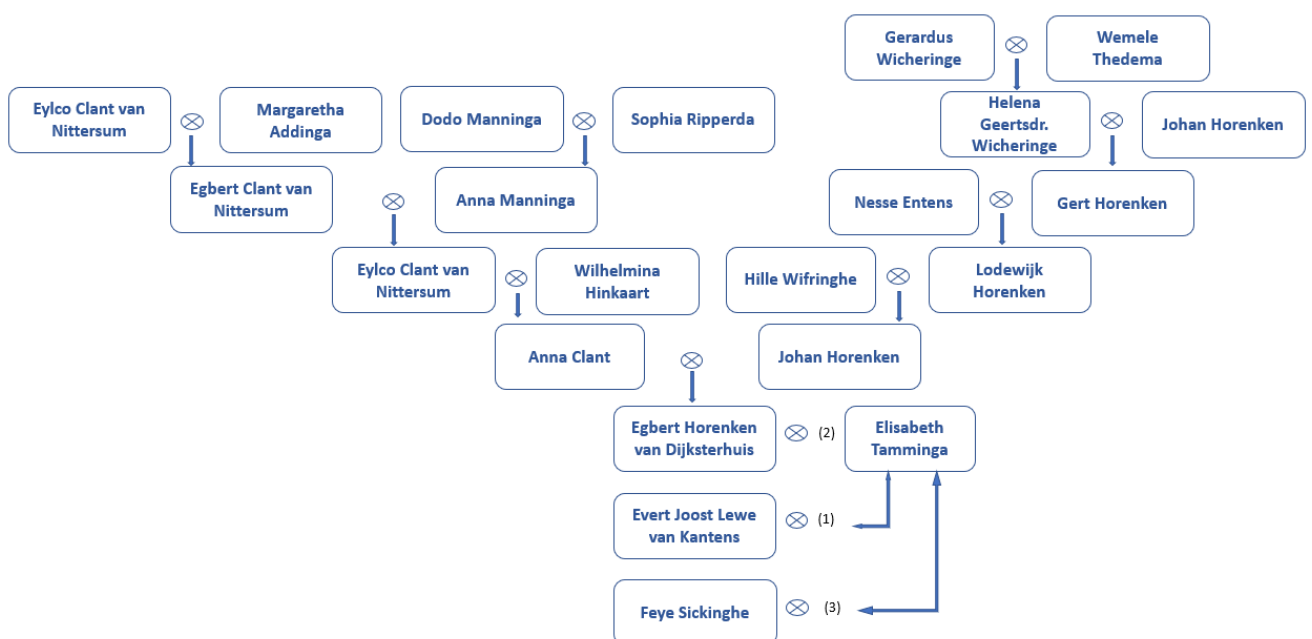
¹¹ <https://bit.ly/3kKmOEm>

Wilhelmina Hinckaert en rechts het Hinckaertshuis in de Oude Kijk in't Jatstraat, een van de oudste huizen in Groningen. De naam verwijst naar Adriaen Hinckaert, een edelman uit de Zuidelijke Nederlanden, die in 1572 trouwde met Johanna de Mepsche. Zij was een kleindochter van Johan de Mepsche van Meyma en Deetgen Huinga, van wie er ooit een groot gezinsportret in het Hinckaertshuis, en later in het Mepschengasthuis hing. In de vijftiende eeuw werd het bewoond door Otto ter Hansouwe (Hanzow), die bierbrouwer was en burgemeester van de stad is geweest. Van Hansouwe was gehuwd met Syerd Lewe (ook wel de Mepsche en Meyma genoemd).

Het Mepschengasthuis (ook Sint-Annengasthuis genoemd) is een gasthuis in de Oude Kijk in 't Jatstraat in de stad Groningen. Het Hinckaertshuis staat direct naast het gasthuis.

In 1700 komt het Huis te Aduard dus weer terug in het bezit van de familie Clant.

Elisabeth trouwt een derde keer (3) en wel met Feye Sickinghe. Met hem koopt Elisabeth twee extra ommegangen¹² en collaties. Na haar dood erft zoon Evert Joost Lewe (1677-1753) Ludema met schathuis, hoven, grachten, singels, hoveniershuis, heem en collatie- en andere rechten.

Van Ludema naar Coenders van Huizinge

Johan Clant overlijdt in 1708, zijn kinderen zijn vroeg gestorven en Ludema wordt toegewezen aan Berend Coenders van Huizinge, die zich op Ludema vestigt. In 1720 verwerft hij ook de borg Eelsum bij Zeerijp. De bij Ludema horende rechten ruilt hij met Unico Allard Alberda van Menkema tegen andere rechten.

¹² Een ommegang was in De Ommelanden in Nederland de benaming voor een jaarlijkse toerbeurt voor de positie van plattelandsrechter (redger, dijkrechter, overrechter of zijlrechter binnen een schepperij) binnen een klauw ('der Clauwen Ommegang') of kluft (jurisdictie) van een van de vele rechtstoelen in Groningen. Een ommegang was van oudsher verbonden aan een (edele) heerd. Tussen deze heerden rouleerde het recht elk jaar (was het 'omgaand'). In de loop der tijd kwamen vaak steeds meer ommegangen in handen van dezelfde vaak adellijke families. Bezat men eenmaal alle ommegangen binnen een klauw of kluft dan werd het een 'staande' rechtstoel genoemd.